

**Het categoriseren van objecten door dwangmatige verzamelaars
in vergelijking met gezonde controlepersonen**

Frederiek Sophie Doop

Studentnummer:0201901

Begeleider: Marcel van den Hout

Universiteit Utrecht; februari 2009

Dankwoord

Ik wil verschillende mensen bedanken voor hun hulp. Zonder hen was het onmogelijk geweest om dit onderzoek te doen.

Verschillende instellingen hebben het mogelijk gemaakt cliënten te benaderen met de vraag of ze mee wilden werken aan het onderzoek. De medewerking van GGZ Buitenamstel, Mediant, Kliniek Overwaal en Begeleid Wonen Ypenburg, hebben mij enorm verder geholpen. In het bijzonder wil ik Marga Kuiper (voormalig werkzaam bij GGZ Buitenamstel) en Drien Suurmond (werkzaam bij Mediant) bedanken voor hun extra inzet bij het werven en benaderen van cliënten.

Natuurlijk wil ik de cliënten bedanken voor hun participatie aan het onderzoek. Niet alleen voor hun enthousiaste deelname aan het onderzoek, maar ook voor het delen van hun persoonlijke en vaak ontroerende verhalen over het leven met een verzameldwang.

Ten slotte wil ik Marleen Rijkeboer bedanken voor haar feedback en Marcel van den Hout bedanken voor zijn begeleiding. Zijn wetenschappelijke blik maar ook de persoonlijke begeleiding zijn tot grote steun geweest tijdens het onderzoek.

Samenvatting

Eén van de aspecten die een rol lijkt te spelen bij het in stand houden van verzameldwang is het over-specificeren bij het maken van categorieën. Dit houdt in dat bij het maken van categorieën vele details van objecten worden overwogen, waardoor elk object als uniek en op zichzelf staand wordt gezien. In eerdere literatuur wordt dit als een probleem op het cognitieve gebied beschreven. De vraag is of dit inderdaad een cognitieve tekortkoming is dat iedereen meer categorieën maakt wanneer er meer waarde wordt toegekend aan de te categoriseren objecten. In dit onderzoek is getoetst of dwangmatige verzamelaars meer categorieën maken en of dit verschil nog steeds bestaat wanneer er wordt gecontroleerd voor de waarde die wordt toegekend aan de objecten. 17 Dwangmatige verzamelaars en een 17 gematchte controlepersonen hebben 20 objecten met weinig financiële en/of gebruikswaarde en 20 objecten met meer financiële en/of gebruikswaarde verdeeld in categorieën. Na analyse bleek dat de dwangmatige verzamelaars niet meer categorieën maakten dan de controlegroep. Omdat er geen verschil werd gevonden tussen de verzameldwang- en controlegroep en de toegekende waarde aan de groepen objecten, kon de invloed van toegekende waarde op het aantal categorieën niet getoetst worden. Wel bleek bij de conditie waar objecten met weinig waarde gebruikt werden dat het aantal categorieën significant samenhang met de waarde die werd toegekend. Bij de andere conditie was dit niet zo. Geconcludeerd kan worden dat de eerdere aanname dat dwangmatige verzamelaars meer categorieën maken, niet in elke situatie zo blijkt te zijn. Verder lijken er aanwijzingen te zijn dat de waarde die men toekent aan objecten van invloed is op het aantal categorieën dat men maakt.

Inleiding

Als mensen zonder enige begrenzing voorwerpen verzamelen spreekt men van verzameldwang. De kenmerken hiervan zijn: 1) het verzamelen van bezittingen met weinig waarde en het niet in staat zijn hier afstand van te doen, 2) het gebruiken van woonruimtes als opslagplaats van bezittingen waardoor gebruik voor hun eigenlijke functie niet meer goed mogelijk is en 3) het ervaren van aanzienlijk lijden en belemmeringen in het dagelijkse functioneren door dit gedrag (Steketee & Frost, 2003). Verzameldwang komt voor bij verschillende klinische stoornissen, waaronder schizofrenie, stoornissen die door een middel worden teweeggebracht, eetstoornissen, hersenbeschadiging, sociale fobie, depressie, de obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis en verschillende vormen van dementie (Steketee & Frost, 2003). Verzameldwang wordt het meest geassocieerd met de obsessieve - compulsieve stoornis (OCD) (Coles, Frost, Heimberg & Steketee, 2003). Van de OCD patiënten lijdt 18-42 % ook aan symptomen van verzameldwang (Frost, Krause, & Steketee, 1996). Verzameldwang wordt binnen de DSM-IV-R geclassificeerd als een subtype van OCD. Er is veel onderzoek gaande naar de relatie tussen OCD en verzameldwang, waarbij er nog veel onduidelijk is.

Afwijkend van OCD-patiënten zonder verzameldwangkenmerken, hebben mensen met verzameldwang over het algemeen weinig ziekte-inzicht en ervaren de symptomen als ego-syntoon. Velen zien niet in dat het verzamelen een extreme vorm heeft aangenomen en een negatieve invloed heeft op hun eigen leven (Pertusa, Fullana, Singh, Alonso, Menchon, Mataix-Cols, 2008). Behandeling wordt dan ook vaak geweigerd en patiënten komen eerder negatief in aanraking met woningbouwverenigingen of gezondheidsinstellingen zoals de GGD, dan met geestelijke gezondheidszorginstellingen (GGZ).

De aandacht voor de stoornis groeit in de Verenigde Staten. Websites voor patiënten en familie, zelfhulpboeken en tv-uitzendingen van Oprah over het onderwerp zijn geen uitzondering meer. Steeds meer wordt duidelijk dat de stoornis een groot effect heeft op de psychische gezondheid. Ook op financieel en sociaal gebied blijkt de draaglast groot (Tolin, Frost, Steketee, Gray & Fitch, 2008). In Nederland lijkt de aandacht voor verzameldwang nog minder groot. Dit ondanks het feit dat verschillende beroepsgroepen te maken hebben met patiënten met deze stoornis.

Over de prevalentie van verzameldwang is weinig bekend. Uit onderzoek gedaan in Massachusetts (Frost, Steketee & Warren, 2000) blijkt dat daar bij gezondheidsinstellingen 26.3 klachten per 100.00 inwoners over verzameldwang zijn binnen gekomen over vijf jaar.

In 2007 waren er bij Aveant (aanbieder van integrale thuiszorg in regio Utrecht) 31 cliënten die aan de criteria van verzameldwang voldeden. Dit was op een totaal van 394 cliënten bijna acht procent. Bij één cliënt is verzameldwang (als onderdeel van een angststoornis) officieel gediagnosticeerd door een GGZ-instelling. Bij de andere cliënten heeft de gespecialiseerd verzorgende het sterke vermoeden dat er sprake is van verzameldwang, maar is de diagnose niet vastgesteld of niet bekend bij de instelling (Talen, 2007). Een van de weinige onderzoeken naar de leeftijd waarop verzameldwang zich ontwikkelt, is gedaan door Grisham, Frost, Steketee, Kim en Hood (2006). Achteraf herkent 60% van de 51 participanten symptomen bij zichzelf op een leeftijd van 12 jaar. De leeftijd waarop patiënten zelf inzicht kregen in hun problematiek lijkt afhankelijk van de ernst van de symptomen. Bij mild aanwezige symptomen was de leeftijd 29,98 jaar (SD=13,95), bij middelmatig aanwezige symptomen 36,68 (SD=14,82) en bij ernstige problematiek was deze leeftijd 41,82 (SD=13.11). Geconcludeerd kan worden dat hoe zwaarder de huidige verzameldwangsymptomen, hoe ouder de patiënt is wanneer hij de problematiek bij zichzelf herkent.

Frost en Steketee (1996) hebben een cognitief-gedragsmatig model ontwikkeld met aspecten die een rol lijken te spelen bij de ontwikkeling en voornamelijk het in stand houden van verzameldwang. Dit is gebaseerd op eerdere onderzoeken en interviews met klinische en non-klinische verzamelaars. Volgens het model bevinden problemen zich op

het gebied van: emotionele verbondenheid, gedragsmatige vermijding, misvattingen over eigendommen en informatieverwerkingsproblemen.

Volgens het model zien verzameldwangpatiënten objecten als een onderdeel van hen zelf en krijgen objecten menselijke kwaliteiten toegeschreven. Afstand van deze objecten doen, voelt als afstand doen van een hechte vriend. In de nabijheid zijn van hun objecten geeft hen een veilig en aangenaam gevoel.

Zo blijkt uit onderzoek dat patiënten met verzameldwang zich sterker emotioneel verbonden voelen met objecten (Frost, Hartl, Christian & Williams, 1995) en overtuigingen te hebben als, wanneer ik iets weggooi voelt het als afstand doen van een geliefde en gooi ik een deel van mijn leven weg (Steketee, Frost & Kyrios, 2003).

Gedragsmatige vermijding zorgt ervoor dat een beslissing om iets te houden of weg te gooien niet genomen hoeft te worden. Die beslissing uitstellen, voorkomt de kans dat iets weggegooid wordt wat je later misschien nog nodig hebt. Het is overigens niet empirisch vastgesteld dat gedragsmatige vermijding inderdaad plaatsvindt.

Patiënten met verzameldwang lijken zich op drie vlakken te onderscheiden van anderen in hun opvattingen over objecten. Zo beschrijft het model dat ze te allen tijde controle willen hebben over hun eigendommen, ze zich sterker verantwoordelijk voelen om voor hun objecten te zorgen en ervan overtuigd zijn dat ze hun objecten nodig hebben om perfect te kunnen zijn. Het blijkt uit onderzoek dat verzameldwangpatiënten mensen minder graag toestemming geven om aan hun eigendommen te zitten en liever de enige zijn die controle hebben over hun spullen (Steketee, Frost & Kyrios, 2003). Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat verzameldwangpatiënten zich ook sterker verantwoordelijk voor hun spullen voelen.

Op het gebied van de informatieverwerking wordt in het model beschreven dat één van de belangrijkste aspecten van de problematiek is, de moeite die deze patiënten hebben met het nemen van beslissingen. Ze lijken uit perfectionisme bang om een foute beslissing te nemen. Onderzoek lijkt dit te ondersteunen (Steketee, Frost & Kyrios, 2003). Er is echter nog niet genoeg onderzoek uitgevoerd om aan te kunnen nemen dat moeite met het nemen van beslissingen inderdaad zo'n belangrijk aspect is, als in het model wordt gesuggereerd.

In het model worden ook problemen op het gebied van het geheugen beschreven. Uit onderzoek blijken dwangmatige verzamelaars minder goed te presteren op specifieke verbale en non-verbale geheugentaken. Ook hebben ze significant minder vertrouwen in hun geheugen en een grotere behoefte om eigendommen in het zicht te hebben. Ze maken zich meer zorgen over de catastrofale gevolgen van het vergeten van de vindplaats van een object (Hartl, Frost, Allen, Deckersbach, Steketee, Duffany & Savage, 2004).

Een ander aspect dat wordt genoemd in het model op het gebied van informatieverwerking, is het categoriseren. Mensen met verzameldwang zouden wanneer ze categorieën maken, nadruk leggen op het unieke van elk object in plaats van op de overeenkomsten. Hierdoor zouden ze vele, fijn-gedetaileerde categorieën vormen.

Categorieën zijn groepen van verschillende abstracte of concrete onderdelen die door het cognitieve systeem als equivalent worden behandeld voor een bepaald doel (Markman & Ross, 2003). Het gebruik van categorieën heeft verschillende functies. Categorieën maken geeft de mogelijkheid om objecten te classificeren in onze omgeving en daarmee te voorspellen wat de functie is van de objecten, welke eigenschappen ze hebben en hoe vergelijkbaar ze zijn in de ene situatie, maar niet in de andere (Ashcraft, 2002). Hetzelfde object kan in verschillende categorieën geplaatst worden, afhankelijk van de kenmerken die men in acht neemt. Om functionele categorieën te maken, moeten groepen worden gemaakt op basis van essentiële kenmerken van een object.

Het verdelen van objecten in kleinere groepen en het maken van meer categorieën wordt omschreven als een 'under-inclusive' manier van denken. Hierbij worden teveel kenmerken van een object in overweging genomen (over-specificeren), voordat men het in een categorie kan plaatsen (Reed, 1969). Het is mogelijk dat dit ook een rol speelt bij dwangmatige verzamelaars. Het over-specificeren van objecten heeft als gevolg dat

objecten niet met elkaar kunnen worden vergeleken, qua kenmerk en functie. Elk object is zo uniek dat het een op zichzelf staand iets is, wat niet in een groep past met een ander object. Het kan zijn dat wanneer elk object zo uniek is, het moeilijker wordt om er afstand van te doen.

Wincze, Steketee & Frost (2006) onderzochten of dwangmatige verzamelaars zich kenmerken door het over-specificeren bij het maken van categorieën. Ook werd er onderzocht of het categoriseren wordt beïnvloed door de persoonlijke relevantie van objecten. Aan dit onderzoek hebben 21 compulsieve hoarding patiënten, 21 OCD-patiënten zonder hoarding verschijnselen en 21 controlepersonen deelgenomen. Het onderzoek bestond uit drie condities. In de *eerste conditie* hebben de proefpersonen de taak gekregen om 20 objecten te categoriseren. De 20 objecten behoren tot vijf categorieën (leesmateriaal, kleding, gebruikt verpakkingsmateriaal, kantoorartikelen en toiletpullen) van objecten die vaak bij dwangmatige verzamelaars thuis gevonden worden. Participanten kregen de instructie deze 20 voorwerpen in eigen categorieën onder te brengen, zonder restrictie wat betreft het aantal categorieën en de tijd die hiermee gemoeid was. In de *tweede conditie* moesten ze dezelfde 20 objecten categoriseren, alleen nu met de instructie zo min mogelijk verschillende categorieën te maken.

In de derde en laatste conditie kregen de participanten 20 kaartjes met daarop objecten geschreven. De kaartjes waren voor elke participant aangepast aan de antwoorden die ze hadden gegeven op de 'Type of things you save scale'. Uit deze vragenlijst zijn vijf groepen objecten geselecteerd waaruit verschillende objecten zijn bedacht door de onderzoekers. Als de participant bijvoorbeeld leesmateriaal in huis had, stond er op de kaartjes modetijdschrift, een catalogus en een krant. Om deze kaartjes te categoriseren, kregen de participanten zoveel tijd als ze nodig hadden. In alle drie de condities zijn de tijd, aantal categorieën en de angst voor het beginnen aan de taak gemeten.

Uit de resultaten blijkt dat er tussen de groepen geen verschil was in aantal gemaakte categorieën, wanneer het ging om de objecten uit conditie 1. Ook was er geen significant verschil in de tijd die gebruikt werd om te categoriseren.

Ook bij de tweede conditie werd er geen verschil gevonden tussen de groepen in het aantal gemaakte categorieën en de gebruikte tijd.

Wanneer het ging om *persoonlijk relevante* objecten, in de derde conditie, werden er wel verschillen gevonden.

Zo maakten de verzameldwangpatiënten gemiddeld meer categorieën dan de controlegroep, respectievelijk 6,3 (SD: 2,1) en 4,8 (SD: 1,6), ($F: 3,17$), $p = .029$). Ook gebruikten dwangmatige verzamelaars hier gemiddeld meer tijd om te categoriseren dan de OCD-groep en de controlegroep, respectievelijk 159 sec (SD: 72,9), 103 sec (SD: 35,0) en 108 sec (SD: 49,3), ($F: 6,76$), $p = .002$). Wince et al. (2007) concluderen dat het over-specificeren geen algemeen onderdeel van het informatieverwerkingsproces is, maar afhangt van de aard van de objecten.

Er zijn verschillende tekortkomingen te noemen bij de opzet van dit onderzoek. Een bezwaar is het verschil tussen de condities. In de eerste twee condities wordt er gebruik gemaakt van aanwezige objecten, terwijl er in de laatste conditie gebruik wordt gemaakt van kaartjes waar de objecten op geschreven staan. Ook gaat het in de eerste twee condities om neutrale objecten en bij de laatste om persoonlijk relevante objecten. Door deze twee verschillen tussen de eerste twee condities en de laatste, is het onduidelijk waar de waargenomen verschillen tussen dwangmatige verzamelaars en niet-dwangmatige verzamelaars aan toegeschreven kunnen worden. Onduidelijk is of het feit dat er meer categorieën en tijd gebruikt zijn, toe te rekenen is aan de persoonlijke relevantie van de objecten of aan het verschil tussen het categoriseren van echte objecten en kaarten. Daarnaast zijn er bij de condities 20 objecten gebruikt uit 5 categorieën. Mogelijk is het zo dat er geen verschil is gevonden tussen de groepen participanten omdat de objecten geselecteerd zijn uit bestaande veelgebruikte categorieën. Hierdoor waren de te maken categorieën mogelijk te vanzelfsprekend en is er daardoor weinig variatie geweest in het aantal gemaakte categorieën.

Verder is onduidelijk hoe de keuze precies is gemaakt voor de persoonlijk relevante objecten op de kaartjes, gebruikt in de derde conditie. Gezien de aard van de problematiek is te verwachten dat dwangmatige verzamelaars, vergeleken met de controle groep, sterker gehecht zijn aan de objecten die ze sparen. Onduidelijk is of controle groep ook meer categorieën zou maken als de objecten net zo persoonlijk relevant voor ze zouden zijn als voor de dwangmatige verzamelaars.

Een ander onderzoek op het gebied van categorisering bij verzameldwang is gedaan door Luchian, McNally & Hooley (2007). Hier werden 21 studenten, non-klinische verzamelaars (mensen die zichzelf herkennen in de omschrijving 'packrats') vergeleken met 20 controlestudenten (mensen die aangaven geen moeite te hebben met afstand van spullen te doen). Non-klinische verzamelaars zijn personen met relatief milde verzameldwang-symptomen en die niet voldoen aan de diagnostische criteria van verzameldwang.

De non-klinische verzamelaars scoorden significant hoger op de Saving Inventory-Revised (SI-R) (Frost, Steketee & Grisham, 2004) en de Saving Cognitions Inventory Revised (SCI-R) (Steketee, Frost, & Kyrios, 2003), vergeleken met de controlegroep. De score van de non-klinische hoarding groep (score van 37,6) was echter significant lager dan de gemiddelde score (score van 62) van een dwangmatige verzamelaar.

De participanten werd gevraagd 20 objecten van weinig waarde te categoriseren, zonder restrictie wat betreft tijd en aantal categorieën. Daarbij is gevraagd hoe moeilijk ze dat vonden en hoeveel stress deze taak ze gaf. Na de taak, mochten de participanten objecten uitzoeken die ze mee wilden nemen. De moeilijkheid van de taak en de opgeleverde stress was significant hoger bij non-klinische verzamelaars. Ook maakten de non-klinische verzamelaars meer categorieën en gebruikte deze meer tijd dan de controle groep. Er was geen verschil in het aantal meegenomen objecten.

Bij dit onderzoek is dat er geen gebruik is gemaakt van een groep met dwangmatige verzamelaars, maar van studenten die zichzelf beschrijven als verzamelaars (non-klinisch). Daarbij bestond de controlegroep niet uit mensen met een gemiddelde geneigdheid tot hoarding, maar mensen die zelf aangaven geen moeite te hebben met afstand te doen van voorwerpen. Hierdoor is niet duidelijk of het waargenomen verschil in aantal gemaakte categorieën tussen de groepen toe te schrijven is aan de non-klinische hoarding groep of de extreme niet-verzameldwang controlegroep. Enkele participanten uit de controlegroep bleken hoger te scoren op de SI-R dan enkele participanten uit de non-klinische verzamelgroep. Ondanks deze scores zijn de desbetreffende proefpersonen toch ingedeeld in de groep waarin zij zichzelf in eerste instantie plaatsten. Interessant is dat ondanks de vergelijking met een subklinische verzamelgroep, er toch een duidelijk verschil gevonden werd tussen het aantal gemaakte categorieën.

De resultaten van deze twee onderzoeken spreken elkaar tegen. In het onderzoek van Wincze, Steketee en Frost (2006) werd er geen verschil gevonden tussen de verzameldwanggroep en de controlegroep bij het categoriseren van "neutrale" objecten. Een verschil in aantal gemaakte categorieën werd echter wel gevonden wanneer het ging om persoonlijk relevante objecten.

In het onderzoek van Luchian, McNally en Hooley (2007) werd er wel een verschil gevonden tussen niet-klinische verzamelaars en een controlegroep bij het categoriseren van objecten met weinig financiële waarde.

Het verschil in resultaten zou verklaard kunnen worden door het verschil in onderzoeksmethode van beide onderzoeken. In het eerste onderzoek werd er gebruik gemaakt van 20 objecten uit vijf bestaande, veelgebruikte categorieën. In het tweede onderzoek waren de objecten onsamenhangend, met als enige overeenkomst dat ze van weinig waarde waren.

Daarnaast verschilden ook de participanten in beide onderzoeken. In het eerste onderzoek is gebruik gemaakt van verzameldwangpatienten, een OCD controlegroep en

een non-psychiatrische controlegroep. In het tweede onderzoek is gebruik gemaakt van een non-klinische verzamelaarsgroep en een extreme controlegroep.

Een andere gedachtegang is dat in het onderzoek van Luchian, McNally & Hooley (2007) de waargenomen verschillen in het aantal gemaakte categorieën, verklaard kunnen worden door een verschil in waarde die toegekend wordt aan de objecten, door beide groepen participanten.

Mogelijk is dat men in het algemeen meer onderscheidt maakt tussen objecten wanneer men meer waarde hecht aan de objecten. In dat geval hebben verzamelaars inderdaad meer categorieën gemaakt in het onderzoek maar niet omdat ze problemen hebben op dit cognitieve gebied, maar omdat ze meer waarde hechten aan de objecten waarvan de meeste mensen afstand doen. De vele gemaakte categorieën zijn dan een gevolg van de waarde die aan de objecten gehecht wordt en niet van een onvermogen op cognitief gebied.

Om de op het oog tegenstrijdige gegevens te verhelderen luidt de vraagstelling van het huidige onderzoek of patiënten met verzameldwang inderdaad meer categorieën maken dan een controlegroep en zo ja, of dat verschil blijft bestaan wanneer gecontroleerd wordt voor de toegekende waarde aan de objecten?

Het huidige onderzoek bestaat uit twee condities, waarbij de participanten in elke conditie 20 objecten moeten categoriseren. In conditie 1 wordt gebruik gemaakt van 20 objecten waarvan te verwachten is dat, gezien hun geringe financiële waarde en bruikbaarheid, er meer waarde aan wordt gehecht door de verzameldwanggroep dan door de controlegroep. In conditie 2 wordt gebruik gemaakt van 20 objecten waarvan wordt verwacht dat er op grond van de hogere financiële waarde en bruikbaarheid zowel door de verzameldwanggroep als door de controlegroep meer waarde aan wordt gehecht. De hypothesen luiden als volgt: a) patiënten met verzameldwang zullen bij beide condities meer categorieën maken dan de controlegroep. Daarnaast b) zullen patiënten met verzameldwang meer waarde hechten aan de objecten in beide condities dan de controlegroep, maar c) dit verschil in toegekende waarde zal kleiner zijn bij conditie 2, waar gebruikt wordt gemaakt van objecten met meer financiële en gebruikswaarde. d) Wanneer er wordt gecontroleerd voor de toegekende waarde zal er geen verschil zijn tussen de verzameldwanggroep en de controlegroep en het aantal gemaakte categorieën in beide condities. Tot slot is de verwachting dat e) verzameldwangpatiënten in beide condities meer tijd gebruiken dan de controlegroep en f) de verzameldwangpatiënten tijdens de taken meer spanning zullen ervaren dan de controlegroep.

Methode

Proefpersonen

Aan onderzoek hebben 18 participanten met kenmerken van verzameldwang en 17 gematchte controle proefpersonen deelgenomen. Veertien participanten zijn geworven via geestelijke gezondheidszorg instellingen. Behandelaars hebben cliënten met kenmerken van verzameldwang gevraagd of de onderzoekers hen mochten benaderen voor deelname aan het onderzoek. Drie participanten hebben gereageerd op een oproep die geplaatst was op het internet en in een plaatselijke krant. In deze oproep werd gevraagd naar mensen die veel verzamelen, het moeilijk vinden iets weg te gooien en geïnteresseerd waren in deelname aan onderzoek. Daarnaast is één participant geworven via het netwerk van de onderzoekers.

Daarna is de controlegroep tevens geworven via het netwerk van de onderzoekers en gematched met de verzameldwanggroep op geslacht, leeftijd en hoogst afgeronde opleiding.

De demografische gegevens van de verzameldwang en de controlegroep zijn weergegeven in tabel 1. De verzameldwanggroep bestond uit 5 mannen en 12 vrouwen, in de leeftijdscategorie 24 - 64 jaar met een gemiddelde van 50 (SD=10,2) jaar. De controlegroep bestond ook uit 5 mannen en 12 vrouwen, uit dezelfde leeftijdscategorie

als de verzameldwanggroep (M=49,9; SD=10,0). Per onderwijsniveau staat aangegeven van hoeveel participanten dit de hoogst genoten opleiding is. Als dank voor deelname ontvingen proefpersonen aan het eind van het onderzoek een VVV-bon ter waarde van 10 euro en werden eventuele reiskosten vergoed.

Tabel 1: Demografische gegevens van de verzameldwang- en controlegroep

		Totale groep	Verzameldwang	Controle
Leeftijd		50,21 (9,70)	50,47 (10,19)	49,94 (9,95)
% vrouw		70,58	70,58	70,58
Opleiding	Lager onderwijs	2	1	1
	MAVO/ULO	6	3	3
(Per aantal participanten)	HAVO/MMS	4	2	2
	VWO/HBS	2	2	0
	MBO	3	1	2
	HBO	15	7	8
	WO	2	1	1

Meetinstrumenten

- De Saving Inventory revised (Frost, Steketee & Grisham, 2004), vertaald in het Nederlands door M. Rijkeboer. Deze zelfrapportage-vragenlijst, bestaande uit 23 items, meet de mate van symptomen van verzameldwang.

- Spanningschaal (VAS)

Deze schaal bestaat uit een lijn van 10 cm zonder schaal aanduiding. Aan de uiteinden van deze lijn staan twee uitersten, in dit geval aan het linkeruiteinde 'extreem ontspannen' en aan het rechteruiteinde 'extreem gespannen'. Door een streep te zetten op de schaal, geeft de participant de mate van spanning aan op het moment van meten. Hoe groter de spanning is, hoe verder het streepje naar rechts geplaatst wordt. De afstand van uiterst links tot aan de gezette streep wordt gemeten in millimeters.

- Waardeschaal (VAS)

Tevens een schaal bestaande uit een lijn van 10 cm zonder schaal aanduiding. Aan de uiteinden staan twee uitersten, in dit geval aan het linkeruiteinde 'geen waarde' en aan het rechteruiteinde 'extreem veel waarde'. Door een streep te zetten op de schaal, geeft de participant aan hoeveel waarde wordt gehecht aan de objecten. Hoe meer waarde de participant hecht aan de objecten, hoe verder naar rechts het streepje wordt geplaatst. De afstand van uiterst links op de schaal tot aan de gezette streep wordt gemeten in millimeters.

Procedure

In het contact voorafgaande aan het onderzoek is participanten verteld dat het onderzoek twee korte sorteertaakjes en een vragenlijst zou omvatten. Verder is er geen inhoudelijke informatie over het onderzoek vrijgegeven. Per telefoon of via mail zijn daarna afspraken gemaakt met de participanten. Het onderzoek is op verschillende plaatsen afgenomen. Alle onderzoeken vonden plaats in een rustige omgeving waarbij de participant tijdens de afname zo min mogelijk kon worden afgeleid.

Voor het onderzoek hebben participanten de informed consent en hun algemene gegevens (geslacht, leeftijd en hoogst afgeronde opleiding) ingevuld. Daarna werd de participant gevraagd 2 taken uit te voeren. Beide taken bestonden uit het categoriseren van 20 objecten op een manier die voor de participant het meest logisch was.

De 20 objecten gebruikt in conditie 1 zijn objecten met weinig financiële of gebruikswaarde (een leeg waterflesje, oude krant, gebroken krijtje, gebruikte afwasborstel, smiley met geur, doosje met een stokje wierook, dennenappel, lege plastic tas, haarelastiekje, sluitdraadjes voor boterhamzakjes, dobbelsteen, gebruikte postzegel, zeepje, oud koekje, puzzelstukje, snoeppapiertje, schoenveter, sok, oud blad en een kapot plastic bekertje).

De objecten gebruikt in conditie 2 zijn 20 voorwerpen met meer financiële en/of gebruikswaarde (een nieuwe strippenkaart, sjaal, Blokkertegoedbon t.w.v. 5 euro, beeldje, ketting, vol flesje parfum, doosje oogmake-up, Douglas cadeaubon t.w.v. 20 euro, spiegeltje, mobiel, Mp3-speler, stropdas, DVD, kopje, sporthorloge, portemonnee, flesje rosé, wegenkaart, zonnebril en een schroevendraaier).

De beide groepen objecten bevonden zich in een afgesloten doos.

Voor het afnemen van de taken werd een uitgebreide instructie gegeven (zie bijlage) In de instructie werd er door de onderzoeker een voorbeeld gegeven van het categoriseren. Hiervoor zijn vier kaartjes gebruikt met op elk kaartje een ander dier afgebeeld. De onderzoeker heeft met deze kaartjes drie mogelijkheden laten zien om deze dieren te categoriseren. Zo werd duidelijk gemaakt dat er verschillende manieren zijn om objecten te verdelen. Daarna werd er benadrukt dat de participant zoveel categorieën mocht maken in zoveel tijd als hij wilde en dat er daarbij geen goede of foute manieren zijn om dat te doen. Daarna werd de participant gevraagd het categoriseren te oefenen met zes andere kaartjes (hierop stonden een plant, een boeket bloemen, een bruidspaar, snoepjes, een taart en een computer). Na het oefenen werd door de onderzoeker niet gevraagd naar de redenering achter de gemaakte groepen. Hierna werd nagegaan of de participant nog vragen over de taak had, omdat de onderzoeker deze vragen tijdens de taak niet kon beantwoorden.

Na de instructie werd de participant gevraagd op de spanningschaal aan te geven hoe gespannen de participant op dat moment was.

De participant is toen gevraagd om na het uitvoeren van de taak aan te geven wanneer hij klaar was. Nogmaals werd benadrukt dat de participant zoveel tijd mocht gebruiken als hij wilde. Vanaf het moment dat de onderzoeker de deksel van de doos afhaalde, werd de tijd gemeten en kon de participant de objecten uit de doos pakken en beginnen met categorieën maken.

Na het uitvoeren van de taak noteerde de onderzoeker de gebruikte secondes en telde het aantal gemaakte categorieën. De participant werd voor de tweede keer gevraagd de spanningschaal in te vullen terwijl de onderzoeker de objecten opruimde.

Daarna volgde een korte instructie voor de tweede taak. Hierin werd verteld dat het om dezelfde taak zou gaan als ervoor, alleen dat er ditmaal 20 andere objecten in de doos zouden zitten. Er werd nogmaals benadrukt dat de participant zoveel groepen mocht maken als hij wilde in zoveel tijd als hij wilde en dat er geen goede of foute manier is om de objecten in groepen te verdelen. Daarna werd gevraagd of de participant nog vragen had. Toen werd voor de derde keer de spanningschaal ingevuld.

Na het categoriseren van de tweede groep objecten noteerde de onderzoeker de gebruikte tijd en het aantal gemaakte categorieën. De onderzoeker stopte de objecten weer terug in de doos. De participant werd voor de laatste keer gevraagd de spanningschaal in te vullen.

Hierna werd de participant gevraagd nogmaals te kijken naar de objecten uit de eerste doos en op de waarde-schaal aan te geven hoeveel waarde de participant hechtte aan de objecten. Daarna werd de participant gevraagd naar de objecten uit de laatste doos te

kijken en voor de groep objecten aan te geven hoeveel waarde er aan gehecht werd. De participanten werd toen gevraagd waarop ze hebben gelet bij het categoriseren. De onderzoeker noteerde zoveel mogelijk informatie en vroeg door om zoveel mogelijk achter de redenering van de gemaakte groepen te komen.

Als laatste werd de participant gevraagd de vragenlijst in te vullen. Hierbij werd de instructie gegeven dat het belangrijk was de vragen eerlijk te beantwoorden en dat er geen goede of foute antwoorden zijn.

Van de verzameldwanggroep en de controlegroep is de helft van de participanten begonnen met conditie 1 en de andere helft met conditie 2, waarbij de groepen willekeurig verdeeld zijn.

Resultaten

Van de 35 geworven participanten zijn er 34 meegenomen in de analyse. Voor de verzameldwanggroep werd een score van minimaal 36 op verzameldwanglijst vereist. Eén participant bleek niet te voldoen aan de vereisten voor de verzameldwanggroep en is uitgesloten. Twee participanten scoorden minder dan 36 maar zijn wel opgenomen in de verzameldwang. Eén omdat zij net verhuisd was en zelf aangaf daardoor lager te scoren op de vragenlijst. De andere participant woonde gedwongen begeleid vanwege zijn verzameldwang maar had zelf geen ziekte-inzicht. Hierdoor was de score op de vragenlijst niet representatief. De gemiddelde score op de verzameldwanglijst was 34,79 (SD: 23,4). Waarbij de gemiddelde score van de verzameldwanggroep 55,12 (SD: 13,6) was en voor de controlegroep 14,47 (SD: 8,3), dit is een significant verschil; ($t=10,5$, $df=32$, $p<0.0001$).

De data werden allereerst geanalyseerd met een 3 weg mixed ANOVA met als binnengroepfactoren de condities (1 en 2) en de volgorde waarin de condities zijn afgenomen (gestart met conditie 1 of 2). Als tussengroepfactor is de groep (verzameldwang of controle) toegevoegd.

Na analyse bleek dat er geen enkele hoofdeffecten of interacties waren voor de volgorde waarin de condities zijn afgenomen. Verdere analyses zijn dan ook beperkt tot een tweeweg ANOVA met als binnengroepsfactor de conditie (1 versus 2) en als tussengroepfactor de groep (verzameldwanggroep versus gezonde controle). In tabel 2 staan per variabele de gemiddeldes en standaard afwijking per groep vermeld.

Toegekende waarde

Er was een significant hoofdeffect voor de toegekende waarde per conditie, $F(1,32) = 78,7$; $p < 0,000$. Alle participanten kenden meer waarde toe aan de objecten uit conditie 2 dan aan de objecten in conditie 1. Er bleek geen hoofdeffect voor de groep waartoe men behoorde, verzameldwang of controle, $F(1,30) < 1$. Ook was er geen interactie-effect $F(1,32) < 1$. Er was bij beide condities geen verschil tussen de verzamelaars- en controlegroep en de toegekende waarde aan de objecten.

Categorieën

Er bleken geen hoofdeffecten te zijn voor de conditie ($F(1,32) = 0,04$) en de groep waartoe men behoorde ($F(1,32) = 1,88$) op het aantal gemaakte categorieën. Er was geen verschil tussen de verzameldwang- en de controlegroep en het aantal categorieën ze maakten. Ook was er geen verschil tussen conditie 1 en 2 en het aantal gemaakte categorieën. Er was geen interactie-effect, $F(1,32) = 1,70$.

Tijd

Met betrekking tot de 'gebruikte tijd' blijkt dat er geen hoofdeffect is voor de conditie, $F(1,32) = 0,07$ en de groep, $F(1,32) = 0,04$. Ook is er geen interactie-effect $F(1,32) =$

0,81. Bij beide condities is er geen verschil in gebruikte tijd door de verzamelaars en de controlegroep. Ook was er geen verschil in gebruikte tijd tussen conditie 1 en 2.

Spanning

De door de proefpersonen ervaren spanning is in dit experiment voor en na beide condities gemeten. Het ANOVA-model is dan ook aangevuld met de binnengroepsfactor het moment van meten (voor versus na de taak).

Van twee participanten zijn de spanningsscores niet meegenomen in de analyse, waarbij één participant aangaf enorm veel spanning te ervaren vanwege privé-problemen en de ander de schaal onleesbaar had ingevuld.

Er blijkt geen significant hoofdeffect te zijn voor de conditie, $F(1,30) < 1$ en het moment, $F(1,30) = 2,217$. Er is weliswaar geen hoofdeffect voor groep, er lijkt echter een trend waar te nemen; $F(1, 30) = 3,017$; $p=0.094$.

Om te toetsen of er inderdaad een verschil is in de ervaren spanning tussen de groepen is er een onafhankelijke t-toest uitgevoerd.

Hieruit blijkt dat het verschil op de totale spanning tussen de controlegroep ($M=89,88$; $SD= 70,65$) en de verzameldwanggroep ($M=140,81$, $SD= 93,65$) significant is; $t = 1,7$, $df= 30$, $p= 0,047$. De gemiddelde ervaren spanning tijdens het onderzoek was groter bij de verzameldwanggroep dan bij de controlegroep.

Tabel 2: de gemiddelde scores (SD) per afhankelijke variabele voor de verzameldwanggroep, de controlegroep en de beide groepen samen.

		Verzameldwang		Controle	
		Conditie 1	Conditie 2	Conditie 1	Conditie 2
Toegekende waarde		20,18 (23,2)	61,06 (21,6)	21,18 (23,6)	51,59 (25,5)
Aantal categorieën		6,59 (4,6)	7,24 (3,4)	5,76 (2,1)	5,29 (1,8)
Gebruikte secondes		148,12 (86,7)	156,59 (71,5)	156,53 (73,5)	140,82 (35,9)
Spanning	Voor	35,36 (24,2)	33,50 (26,7)	19,31 (15,4)	20,25 (16,3)
	Na	36,38 (24,5)	35,38 (25,6)	25,69 (23,3)	24,63 (22,4)

Exploratieve analyse per conditie

Ter exploratie zijn er per conditie apart nog enkele analyses uitgevoerd. Voor conditie 1, waarbij spullen zonder waarde zijn gebruikt, blijkt na het uitvoeren van een univariate ANOVA dat er geen effect is voor de groep waartoe men behoort (controle of verzameldwang) op het aantal gemaakte categorieën, $F(1, 33) < 1$. De covariaat toegekende waarde blijkt echter wel een significant effect te hebben op het aantal gemaakte categorieën $F(1,33) = 5,436$, $p= 0,027$. Wanneer we beiden groepen samen nemen bij conditie 1, blijkt er een significante correlatie tussen de toegekende waarde en het aantal gemaakte categorieën. ($r=0,379$, $p=0,027$).

Bij conditie 2, waar objecten zijn gebruikt met meer financiële en/of gebruikswaarde, blijkt er een significant effect voor de groep op het aantal gemaakte categorieën, $F(1,$

33) = 4,33, $p=0.045$. Echter na het toevoegen van de covariaat toegekende waarde blijkt dit effect niet meer te significant; $F(1,33) = 3,93$, $p=0,056$. De toegekende waarde heeft echter ook geen significant effect op het aantal gemaakte categorieën $F(1,33) < 1$. Bij deze conditie is er geen significante relatie tussen de toegekende waarde en het aantal gemaakte categorieën ($r=0,088$, $p=0,622$). Het totaal aantal gemaakte categorieën in beide condities blijkt niet samen te hangen met de totale toegekende waarde ($r=0,23$, $p=0,096$).

Waar is op gelet bij het categoriseren

Uit opmerkingen van participanten tijdens de afname en de antwoorden op de vraag waar cliënten op hebben gelet tijdens het categoriseren, blijkt dat mensen er vele verschillende strategieën gebruiken. Bij conditie 1 gebruikten participanten voornamelijk categorieën die samenhangen met de waarde van het objecten. Voorbeelden zijn: bruikbaarheid, vuilnis(bak), komt ooit eens van pas, rommel en 'wat weg moet'. Ook waren er participanten die een hele andere indeling gebruikten, zoals het materiaal van de objecten (papier, stof, plastic) en de associatie (boswandeling, spelletjes, leesmateriaal). Opvallend is dat cliënten waarvan bekend is dat ze in behandeling zijn voor de verzameldwang, strikter gebruik lijken te maken van de categorieën gebaseerd op de waarde van producten. Zo gebruikten zij vaak de twee of drie categorieën; houden, niet houden en/of twijfel. Anderen gebruikten ook categorieën zoals bijvoorbeeld 'rommel' maar deelden de overgebleven objecten dan weer in kleinere subgroepen. Bij de tweede conditie werd veel minder vaak een categorie gebruikt die de waarde van de objecten weerspiegelde. Hier was vaker de functie (gebruik je bij klussen, apparatuur, neem je mee op reis) of de associatie van belang (hoort bij een kerkbezoek, neem ik mee wanneer ik op stap ga, uiterlijk, mannen/vrouwen)

Discussie

De vraagstelling van het huidige onderzoek was of patiënten met verzameldwang meer categorieën maken dan een controlegroep. En of dit nog steeds zo is, wanneer er gecontroleerd wordt voor de toegekende waarde aan de objecten. Eerdere onderzoeken hebben uiteenlopende uitkomsten laten zien. In het onderzoek van Wince, Stekete & Frost (2007) maakten verzameldwangpatiënten alleen meer categorieën wanneer de objecten *persoonlijk relevant* waren. Onduidelijk is of dit ook zou gelden voor de controlegroep, wanneer de objecten net zo persoonlijk relevant voor hen zouden zijn als voor de verzameldwanggroep. In het onderzoek van Luchian, McNally & Hooley (2007) maakte een sub-klinische groep verzamelaars meer categorieën dan de controlegroep, bij het categoriseren van waardeloze objecten. Ook hier is het mogelijk dat de groep verzamelaars meer waarde heeft gehecht aan de te categoriseren voorwerpen en het verschil hierdoor is ontstaan.

De uitkomsten van het huidige onderzoek laten ook uiteenlopende resultaten zien wat betreft het categoriseren en de invloed van toegekende waarde aan de objecten. Alle participanten hechtten meer waarde aan de 20 objecten met meer financiële en/of gebruikswaarde dan aan de groep objecten met weinig financiële en/of gebruikswaarde. Verwacht werd dat de verzameldwanggroep meer waarde zou hechten aan de objecten dan de controlegroep en dan met name aan de 20 objecten met geringe financiële en/of gebruikswaarde. Er was echter geen significant verschil tussen de controlegroep en de verzameldwanggroep en de toegekende waarde aan de objecten in beide condities.

Verwacht werd dat je verzameldwangpatiënten in beide condities meer categorieën zouden maken. Dit bleek bij beide condities niet het geval. Dit lijkt de bevindingen van Wince, Stekete & Frost (2007) te ondersteunen; het over-specificeren is geen algemeen onderdeel van het informatieverwerkingsproces. Vele details in ogenschouw nemen bij het maken van categorieën lijkt alleen te gebeuren bij bepaalde objecten.

Doordat er niet in beide condities een verschil in toegekende waarde en aantal gemaakte categorieën tussen de groepen is waargenomen, is het niet mogelijk geweest de hypothese te toetsen dat wanneer er wel een verschil in gemaakte categorieën waargenomen is, de toegekende waarde hier aanleiding voor is. Verwacht werd dat de dwangmatige verzamelaars met name aan de objecten met weinig financiële en/of gebruikswaarde meer waarde zouden hechten. Mogelijk waren de cliënten nog niet gehecht aan de spullen. Uit eerder onderzoek blijkt dat verzamelaars *gehecht raken* aan objecten zodra het in hun bezit is (in Wince, Steketee & Frost (2007) verwezen naar Kim, Frost, Steketee, Tarkoff & Hood, 2006). De bevindingen uit dit onderzoek lijken dit te bevestigen. Een patiënte zei tijdens dit onderzoek: 'Dit zijn niet mijn spulletjes, dat raakt me niet. Neem het alsjeblieft weer mee, nu het me nog niet boeit'. Mogelijk moeten dwangmatige verzamelaars eerst een persoonlijke band hebben met objecten, voordat ze spullen als waardevol zien. Dan is nog onduidelijk wanneer en hoe die band met objecten ontstaat. Mogelijk is dit niet voor elke dwangmatige verzamelaar hetzelfde en gaat het om een idiosyncratische waarde. Tijdens het onderzoek bleek dat cliënten verschillende redenen hebben om spullen waarde toe te kennen. Enkelen nemen spullen mee die bij het grof vuil staan omdat ze het zonde vinden om deze weg te gooien. Deze cliënten zetten zich als het ware af tegen de zogenaamde 'wegwerpmaatschappij'. Ze zien nog gebruikswaarde in objecten, waarvan de meeste mensen afstand doen. Zij hebben de waarde toegekend aan de objecten voordat deze in hun bezit zijn, al lijkt dit echter geen emotionele waarde te zijn. Mogelijk wordt dit in een later stadium wel een emotionele band. Deze patiënten weten dat anderen geen waarde aan deze objecten hechten en vinden dit onbegrijpelijk.

Tijdens de gesprekken bij het onderzoek kwam ook naar voren dat meerdere cliënten pas hechten aan objecten wanneer deze in hun bezit zijn. Er lijkt dan vrij snel een emotionele band te ontstaan. Zo was er een cliënte die zelfs geen afstand kon doen van haar vuilnis. Meerdere keren was haar huis gedwongen leeg geruimd en toch lukte het haar niet om etensresten en lege verpakkingen weg te gooien. Terwijl ze wist dat ze geen waarde hadden voor andere mensen, betekende ze wel veel voor haar.

Een ander voorbeeld van de emotionele band die patiënten ervaren met objecten, is die van objecten waar herinneringen aan verbonden zijn. Cliënten hebben het idee dat ze met het wegdoen van het object, ook de herinnering weggooien. Zij lijken ook te begrijpen dat het object weinig waarde heeft voor anderen, maar voelen zich zelf te sterk verbonden.

De exploratieve analyses laten wel zien dat de toegekende waarde niet los lijkt te staan van het aantal gemaakte categorieën. Bij de eerste conditie is er geen verschil in aantal gemaakte categorieën tussen de experimentele groepen. Wel hangt bij de eerste conditie het aantal gemaakte categorieën significant samen met de toegekende waarde aan de objecten, los van de experimentele groep waartoe de participant behoorde ($r=0,379$, $p=0,027$). In de tweede conditie heeft de verzameldwanggroep inderdaad meer categorieën gemaakt dan de controlegroep, maar dit verschil blijkt niet meer significant nadat er wordt gecontroleerd voor de toegekende waarde. Opvallend is dat er in de tweede conditie geen samenhang is tussen het aantal categorieën en de toegekende waarde ($r= 0,088$, $p=0,622$). Met een slag om de arm, lijken de resultaten te laten zien dat het aantal categorieën dat gemaakt wordt inderdaad mede wordt bepaald door de waarde die met toekent aan de objecten, verzameldwangpatiënt of niet. Dit blijkt zo te zijn wanneer de gebruik- en/of financiële waarde laag is. Mogelijk gaat men dan over op andere strategieën bij het categoriseren, waarbij de waarde die wordt toegekend van invloed is.

In het onderzoek van Wince, Steketee & Frost (2007) werd inderdaad een verschil in aantal gemaakte categorieën gevonden met objecten die cliënten geneigd waren te sparen. Waarschijnlijk zijn dit objecten waar patiënten ook meer waarde aan hechten. Het verklaart niet dat in het onderzoek van Luchian een subklinische groep verzamelaars wel meer categorieën maakten met een groep waardeloze objecten en de patiëntengroep in het dit onderzoek niet.

De groep met verzameldwang heeft niet meer tijd gebruikt om de taken uit te voeren. De moeite met beslissingen nemen, die in het model als kernprobleem van verzameldwangpatiënten wordt genoemd (Frost & Steketee, 1996), is bij het uitvoeren van deze taken niet vastgesteld.

De patiënten met verzameldwang hebben over het algemeen meer spanning ervaren dan de controlegroep. Dit kan meerdere oorzaken hebben. Een oorzaak kan zijn dat gezien hun stoornis, in aanraking komen met objecten spanning met zich meebrengt, vanwege het mogelijk gaan optreden van het dwanggedrag.

Ook het uitvoeren van een taak kan in het algemeen spanning oproepen hebben; gezien het perfectionisme is het voor te stellen dat patiënten bang zijn om fouten te maken wanneer ze worden geobserveerd.

Daarnaast zou het goed mogelijk kunnen zijn dat patiënten met verzameldwang altijd meer gespannen zijn, los van het moment van het onderzoek. Uit onderzoek blijkt dat verzameldwang gerelateerd is aan angst en depressie (Frost, Steketee, Williams & Warren, 2000).

Een beperking van dit onderzoek is het aantal participanten. Het bleek moeilijk om patiënten te werven voor deelname aan het onderzoek. Vele patiënten zien zelf geen problemen in het verzamelen en bereiken hierdoor niet de GGZ. Daarnaast zijn er in Nederland weinig instellingen gespecialiseerd in de problematiek. Ideaal zou zijn, wanneer er cliënten op een wachtlijst staan voor behandeling van hun verzameldwang en in die fase mee willen doen aan onderzoek. Ze herkennen dan hun problematiek en zijn hier nog niet voor behandeld.

Nu was dit niet mogelijk. Acht van de participanten waren al enkele maanden in behandeling voor hun verzameldwang. Bij navraag bleek dat een onderdeel van de behandeling de 'drie dozen techniek' is, waarbij de patiënten objecten moeten onderverdelen in de groep 'houden', 'twijfel' of 'weg doen'. Mogelijk heeft dit de manier van categoriseren tijdens het onderzoek beïnvloed. Zo bleek ook bij het onderzoek dat zes patiënten twee categorieën hadden gemaakt 'houden' of 'niet houden'. Terwijl bij de niemand deze indeling gebruikte. Mogelijk hebben de patiënten geleerd te denken in keuzes als houden of niet houden en zijn ze daardoor minder geneigd te denken in andere categorieën. Cliënten die al behandeling hadden gehad bleken echter niet lager te scoren op de Saving Inventory-R dan andere patiënten die participeerden in het onderzoek. De behandeling heeft mogelijk invloed gehad op de manier van het categoriseren en reflecteert het gebrek aan groepsverschil dat patiënten in het onderzoek een strategie toepasten die ze in de therapie hadden geleerd.

Een ander interessant punt is dat het niet om een algemene toegekende waarde alleen lijkt te gaan bij de dwangmatige verzamelaars, maar met name om de manier van hechten aan het voorwerp, zodra een voorwerp eenmaal in het bezit is gekomen van een verzamelaar. Verwacht wordt dat dwangmatige verzamelaars zich sneller hechten aan objecten wanneer ze in hun bezit zijn en zich uiteindelijk ook meer verbonden voelen met hun bezittingen. Een mogelijkheid voor vervolgonderzoek zou zijn om de dwangmatige verzamelaars en de controlepersonen 20 cadeautjes te geven die ze mogen houden. Wanneer ze na twee maanden terug komen met de cadeautjes, kan vastgesteld worden of de verzameldwanggroep zich inderdaad sterker heeft gehecht aan de voorwerpen. Vervolgend zou dan interessant zijn om te zien of er een verschil optreedt bij het categoriseren.

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het over-specificeren bij het categoriseren bij dwangmatige verzamelaars geen algemeen onderdeel is van hun informatieverwerkingsproces. Er zijn aanwijzingen dat de waarde die aan een object wordt toegekend van invloed is op de manier van categoriseren. Om een relevante vergelijking met de algemene bevolkingsgroep te maken is verder onderzoek nodig naar de vraag wanneer en hoe dwangmatige verzamelaars veel waarde gaan toekennen aan objecten en hoe men deze dan categoriseert.

Referenties

- Ashcraft, M. H. (2002). *Cognition*, Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Coles, M. E., Frost, R., Heimberg, R. G., & Steketee, G. (2003). Hoarding behaviors in a large college sample, *Behaviour Research and Therapy*, 41, 179–194.
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - Fourth Edition (DSM-IV) - Text Revision, 2001, American Psychiatric Association, Washington
(Nederlandstalige beknopte versie: Beknopte handleiding bij de Diagnostische Criteria van de DSM-IV-TR, 2001, Amersfoort: Harcourt Publishers)
- Frost, R., & Hartl, T. (1996). A cognitive-behavioral model of compulsive hoarding. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 341–350.
- Frost, R., Hartl, T., Christian, R., & Williams, N. (1995). The value of possessions in compulsive hoarding: Patterns of use and attachment. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 897–902.
- Frost, R., Krause, M., & Steketee, G. (1996). Hoarding and obsessive compulsive symptoms. *Behavior Modification*, 20, 116–132.
- Frost, R. O., Steketee, G., & Grisham, J. (in press). Measurement of compulsive hoarding: Saving Inventory-Revised. *Behaviour Research and Therapy*, vol. 42, 10, pp: 1163-1182.
- Frost, R. O., Steketee, G., & Williams, L. (2000). Hoarding: A community health problem. *Health and Social Care in the Community*, 8, 229–234.
- Frost, R.O., Steketee, G., Williams, L.F. & Warren, R. (2000), Mood, personality disorder symptoms and disability in obsessive compulsive hoarders: a comparison with clinical and nonclinical controls, *Behaviour research and therapy*, vol 38, 11, pp 1071-1081
- Grisham, J. R., Frost, R. O., Steketee, G., Kim, H.J., & Hood, S. (2006), Age of onset and course of compulsive hoarding, *Anxiety Disorders*, 20 675–686
- Hartl, T. L., Frost, R.O., Allen, G.J., Deckersbach, T., Steketee, G., Duffany, S.R., & Savage, C.R. (2004) Actual and perceived memory deficits in individuals with compulsive hoarding, depression and anxiety, 20, 59 -69
- Luchian, S.A., McNally, R.J., Hooley, J.M. (2007), Cognitive aspects of nonclinical obsessive-compulsive Hoarding, *Behaviour Research and Therapy* 45, 1657–1662
- Markman, A.B., Ross, B.H. (2003) Category Use and Category Learning, *Psychological Bulletin*, Vol. 129, No. 4, 592–613
- Pertusa, A., Fullana, M.A., Singh, S., Alonso, P., Menchon, J.M., Mataix-Cols, D. (2008), Compulsive hoarding: OCD symptom, distinct clinical syndrom, or both?. *American journal of Psychiatry*, 165, 1289-1298
- Reed, G. F. (1969a). 'Under-inclusion'—A characteristic of obsessional personality disorder: I. *British Journal of Psychiatry*, 115, 781–785.

Reed, G. F. (1969b). 'Under-inclusion'—A characteristic of obsessional personality disorder: II. *British Journal of Psychiatry*, 115, 787–790.

Steketee, G. & Frost, R. O. (2003), compulsive hoarding: current status of the research, *Clinical Psychology Review* 23 905–927

Steketee, G., Frost, R. O., & Kyrios, M. (2003). Cognitive aspects of compulsive hoarding. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 463–479.

Talen (2007), Verzameldwang thuisbegeleiding door de gespecialiseerd verzorgende, scriptie

Tolin, D.F., Frost, R.O., Steketee, G., Gray, K.D. & Fitch, K.E. (2008), The economical and social burden of compulsive hoarding, *Psychiatry research* 160, 200-211

Wincze, J.P., Steketee, G., Frost, R.O. (2007) Categorization in compulsive hoarding, *Behaviour Research and Therapy* 45, 63–72

Bijlages

Instructie voorgelezen aan participanten;

We gaan nu beginnen met het eerste deel van het onderzoek, namelijk de taakjes

U krijgt van mij 2 taakjes om uit te voeren. Voor en na deze taakjes, vraag ik u hoeveel spanning u op dat moment ervaart. We beginnen nu met de eerste taak.

Ik zal eerst uitleggen wat de bedoeling is. Als iets onduidelijk is, geef dat dan gerust aan.

Ik leg het graag nog een keer uit.

Voor het onderzoek is het belangrijk dat ik de hele instructie voorlees, ook al begrijpt u het al.

(Eerste taak; 20 objecten categoriseren, zonder restricties wat betreft tijd en aantal categorieën).

U krijgt straks 20 voorwerpen te zien. Deze zitten in deze doos. We willen u vragen, deze voorwerpen te ordenen. Met andere woorden, u gaat kijken welke voorwerpen, volgens u, bij elkaar in een groep horen. U gaat deze spullen verdelen in categorieën.

Dit kan op verschillende manieren. U mag dit op uw eigen manier te doen.

Dat klinkt nu misschien ingewikkeld. Ik ga zo een voorbeeld geven, u zult dan zien dat dat erg meevalt.

Ik zal nu het voorbeeld geven, om het duidelijker te maken.

Op deze kaartjes staan een koe, leeuw, wesp en een vlinder.

Deze kunnen we op verschillende manieren in groepen verdelen.

Zo kan je één groep maken, namelijk: een groep dieren.

Ook kan je twee groepen maken, namelijk grote dieren: de koe en de leeuw, en kleine dieren: de wesp en de vlinder.

Dan is er nog een manier om twee groepen te maken, dat zijn gevaarlijke dieren en niet-gevaarlijke dieren. Zo zijn een leeuw en een wesp gevaarlijk en een koe en een vlinder niet.

Ook kan de leeuw alleen in een categorie, omdat deze niet vrij in Nederland leeft. De andere drie dieren leven wel vrij in Nederland.

Zo zijn deze 4 dieren op 4 manieren in verschillende groepen geplaatst.

Het is de bedoeling dat u groepen gaat maken met de 20 voorwerpen. Zo als u net gezien heeft, zijn er vele manieren. Het gaat er om dat u de voorwerpen verdeeld op een manier die voor u het meest logisch is. Er is geen goede of foute manier om dit te doen.

U mag alle spullen maar één keer verdelen.

U mag zoveel groepen maken als u wilt.

Ook mag u zoveel tijd gebruiken, als u nodig heeft.

Ik wil u vragen eerst even te oefenen met deze kaartjes. Als nog iets onduidelijk is, kan ik dat gelijk uitleggen.

Wilt u nu eerst aangeven hoe gespannen u bent, aan de hand van deze schaal?

Heeft u nog vragen over deze taak? Dan kunt u die nu stellen. Tijdens het groepen maken, is het niet de bedoeling dat ik vragen beantwoord.

Dan mag u nu beginnen. Ik wil u vragen, zodra u klaar bent, dat aan te geven.

Doen taak 1

Nou dat ging goed. Zou u nu weer willen aangeven hoe gespannen u bent.

Het gaat erom hoe u zich nu voelt.

(Tweede taak; 20 objecten categoriseren, zonder restricties wat betreft aantal categorieën en tijd).

De tweede taak lijkt erg op de eerste taak. U krijgt opnieuw 20 voorwerpen. Dit keer zijn het andere voorwerpen dan de voorwerpen die u net gebruikt heeft.

Verder is alles precies hetzelfde.

We willen u vragen, deze weer te verdelen in groepen die voor u logisch zijn.

U mag elk voorwerp één keer verdelen en u mag zoveel groepen maken als u wilt. Zoals ik al zei, er is geen goede manier of foute manier om dit te doen.

U mag zoveel tijd gebruiken als u wilt.

Ik wil u nogmaals vragen hoe gespannen u bent, aan de hand van deze schaal.

Heeft U nog vragen? Dan kunt u die nu stellen. Wanneer u bezig bent met groepen maken, mag ik ze niet meer beantwoorden.

Wilt u aangeven zodra u klaar bent?

Succes

Nou, voor de laatste keer wil ik u vragen aan te geven hoeveel spanning u nu ervaart.

Als laatste wil ik u vragen nog een keer naar beide groepen van voorwerpen te kijken.

We zullen beginnen bij de eerste 20 voorwerpen.

Kunt u op deze schaal aangeven hoeveel waarde u hecht aan deze spullen?

Nu ziet u de 20 voorwerpen uit de laatste taak.

Kunt u op deze schaal aangeven hoeveel waarde u hecht aan deze spullen?

Kunt u nu vertellen waar u op heeft gelet bij het groepen maken?

Nu willen we u nog vragen deze vragenlijst in te vullen.

Het is belangrijk dat u de vragen eerlijk beantwoordt.

Daarbij zijn er geen goede of foute antwoorden.

INFORMED CONSENT

Toestemming om uw gegevens te gebruiken voor onderzoek naar verzamelzucht
(compulsive hoarding)

• **Waar gaat het onderzoek over?**

Dit onderzoek gaat over verzamelzucht. Hiervan is sprake wanneer mensen weinig grenzen kennen bij het verzamelen van spullen. Ook vinden mensen met verzamelzucht het moeilijk om dingen weg te gooien. Hierdoor raken kamers zo vol dat ze niet goed gebruikt kunnen worden waarvoor ze bedoeld zijn. Uiteindelijk kunnen mensen die lijden aan verzamelzucht daar veel last van ondervinden. Door dit onderzoek proberen wij beter te begrijpen waarom het moeilijk is voor sommige mensen om iets weg te gooien.

• **Wat betekent dit voor u?**

Wij willen u vragen een vragenlijst in te vullen en 2 taakjes uit te voeren. Bij deze taakjes wordt U gevraagd om spullen te ordenen. Eerst zal de taak duidelijk uitgelegd worden en daarna heeft u de mogelijkheid vragen te stellen. De taken zijn niet emotioneel of vervelend. De tijd die u besteedt aan de taakjes mag U zelf bepalen, maar meestal kost het hele onderzoek niet meer dan 15 minuten.

Uw gegevens worden anoniem verwerkt en worden alleen gebruikt voor dit onderzoek. Hierdoor wordt uw privacy beschermd.

• **Toestemming**

U heeft aangegeven mee te willen werken aan dit onderzoek. Door dit formulier te ondertekenen geeft u te kennen dat u akkoord gaat met de inzameling van uw gegevens voor het onderzoek. Ook na ondertekening behoudt u het recht om, zonder opgave van reden, tijdens het onderzoek alsnog af te zien van uw medewerking. Uw eventuele weigering zal geen nadelige gevolgen voor u hebben.

Ik,

(uw naam) .....

begrijp dat in het kader van dit onderzoek gegevens worden ingezameld en verwerkt, en ga hier vrijwillig mee akkoord.

Opgemaakt op ...../...../ 2008 te .....

Handtekening .....

Vertaalde Saving-inventory-revised;

Wilt u bij de volgende uitspraken het antwoord omcirkelen dat het meest op u van toepassing is?

- 1) In welke mate heeft u moeite om spullen weg te gooien?
  - 0) helemaal niet
  - 1) een beetje
  - 2) redelijk
  - 3) aanzienlijk
  - 4) heel erg

- 2) Hoe stressvol vindt u het weggooien van spullen?
  - 0) helemaal niet
  - 1) een beetje
  - 2) redelijk
  - 3) aanzienlijk
  - 4) heel erg

- 3) In welke mate staat uw kamer(s) vol met spullen?
  - 0) helemaal niet
  - 1) een beetje
  - 2) redelijk
  - 3) aanzienlijk
  - 4) heel erg

- 4) Hoe vaak probeert u het wegdoen van spullen te vermijden omdat u het té stressvol of té tijdrovend vindt?
  - 0) ik vermijd nooit; ik kan makkelijk spullen wegdoen
  - 1) ik vermijd bijna nooit; ik kan spullen zonder al te veel problemen wegdoen
  - 2) ik vermijd soms;
  - 3) ik vermijd vaak; ik kan slechts af en toe spullen wegdoen
  - 4) ik vermijd bijna altijd; ik kan zelden spullen wegdoen

- 5) Hoe gespannen of ongemakkelijk zou u zich voelen als u iets wat u wilt hebben, niet kunt krijgen?
1. helemaal geen spanning
  2. een beetje spanning
  3. matige spanning; de spanning loopt wel op maar is te verdragen
  4. ernstige spanning; de spanning loopt sterk op en is zeer hinderlijk
  5. extreme, verlamrende spanning bij iedere dergelijke poging
- 6) Hoeveel van de woonruimte in uw huis is volgepropt met spullen?
(Denk aan de hoeveelheid rommel in uw keuken, zitkamer, eetkamer, gang(en), slaapkamer(s), badkamer(s) of andere kamers).
- 0) niets van de woonruimte is volgepropt
  - 1) een deel van de woonruimte is volgepropt
  - 2) veel van de woonruimte is volgepropt
  - 3) het merendeel van de woonruimte is volgepropt
  - 4) alles of bijna alles van de woonruimte is volgepropt
- 7) In welke mate belemmert de rommel in uw huis uw sociaal, beroepsmatig of dagelijks functioneren? (Denkt u aan dingen die u niet doet vanwege de rommel.)
- 0) geen last
  - 1) een beetje last, maar in het algemeen geen probleem
  - 2) wel degelijk last, maar nog steeds hanteerbaar
  - 3) ernstige last; de rommel veroorzaakt grote problemen
  - 4) extreme last; de rommel zorgt ervoor dat ik niets meer kan doen
- 8) Hoe vaak moet u spullen die u ziet perse hebben (bv. wanneer u aan het winkelen bent of iets gratis aangeboden krijgt)?
- 0) nooit
  - 1) zelden
  - 2) soms
  - 3) vaak
  - 4) (bijna) altijd
- 9) Hoe sterk is uw aandrang om spullen te kopen of gratis spullen te bemachtigen die u niet direct nodig heeft?
- 0) geen aandrang
  - 1) lichte aandrang
  - 2) gematigde aandrang
  - 3) sterke aandrang
  - 4) zeer sterke aandrang

- 10) Hoeveel beheersing heeft u over uw aandrang om spullen te bemachtigen?
- 0) totale beheersing
  - 1) veel beheersing; gewoonlijk lukt het mij om me te beheersen
  - 2) enige beheersing; ik vind het moeilijk om me te beheersen
  - 3) weinig beheersing; het kost mij grote moeite om me te beheersen
  - 4) geen beheersing
- 11) Hoe vaak beslist u om spullen te bewaren die u niet direct nodig heeft en waar u weinig plaats voor heeft?
- 0) ik bewaar nooit dergelijke spullen
  - 1) ik bewaar zelden dergelijke spullen
  - 2) ik bewaar soms dergelijke spullen
  - 3) ik bewaar vaak dergelijke spullen
  - 4) ik bewaar bijna altijd dergelijke spullen
- 12) In welke mate weerhoudt rommel u ervan om gedeelten van uw woonruimte te gebruiken?
- 0) alle gedeelten zijn bruikbaar
  - 1) een enkel gedeelte is niet bruikbaar
  - 2) een paar gedeelten zijn niet bruikbaar
  - 3) veel gedeelten zijn niet bruikbaar
  - 4) bijna alle gedeelten zijn niet bruikbaar
- 13) In welke mate levert de rommel in uw huis u spanning of hinder op?
- 0) geen spanning of hinder
  - 1) lichte spanning of hinder
  - 2) gematigde spanning of hinder
  - 3) sterkte spanning of hinder
  - 4) extreme spanning of hinder
- 14) Hoe vaak zorgt de rommel in uw huis ervoor dat u geen mensen op bezoek vraagt?
- 0) nooit; ik nodig mensen gewoon uit
  - 1) zelden
  - 2) soms
  - 3) vaak
  - 4) (bijna) altijd

- 15) Hoe vaak schaft u daadwerkelijk spullen aan (al dan niet gratis) die u niet direct nodig heeft?
- 0) nooit
  - 1) zelden
  - 2) soms
  - 3) vaak
  - 4) (bijna) altijd
- 16) Hoe sterk is uw aandrang om iets te bewaren waarvan u zeker weet dat u het nooit zal gebruiken?
- 0) helemaal geen sterke aandrang
  - 1) lichte aandrang
  - 2) matige aandrang
  - 3) sterke aandrang
  - 4) zeer sterke aandrang
- 17) Hoeveel beheersing heeft u over uw aandrang om spullen te kopen?
- 0) totale beheersing
  - 1) veel beheersing; gewoonlijk lukt het mij om me te beheersen
  - 2) enige beheersing; ik vind het moeilijk om me te beheersen
  - 3) weinig beheersing; het kost mij grote moeite om me te beheersen
  - 4) geen beheersing
- 18) Hoeveel van uw woonruimte is vanwege de rommel moeilijk begaanbaar?
- 0) niets is moeilijk begaanbaar
  - 1) een deel is moeilijk begaanbaar
  - 2) veel is moeilijk begaanbaar
  - 3) het merendeel is moeilijk begaanbaar
  - 4) (bijna) alles is moeilijk begaanbaar
- 19) Hoeveel last of spanning heeft u van uw verzamel gewoontes?
- 0) geen last
  - 1) een beetje last
  - 2) matige last
  - 3) erge last
  - 4) extreme last / schaamte

- 20) In hoeverre belemmert de rommel in uw huis u om delen van uw huis te gebruiken waarvoor ze bedoeld zijn, bijvoorbeeld voor koken, zitten of slapen, afwassen, schoonmaken, etc.?
- 0) nooit een belemmering
  - 1) zelden een belemmering
  - 2) soms een belemmering
  - 3) vaak een belemmering
  - 4) (bijna) altijd een belemmering
- 21) In hoeverre voelt u zich in staat de rommel in uw huis te beperken?
- 0) helemaal niet in staat de rommel te beperken
  - 1) een beetje
  - 2) redelijk
  - 3) aanzienlijk
  - 4) heel erg
- 22) In hoeverre heeft uw verzameldrang of kooplust u in financiële problemen gebracht?
- 0) helemaal niet
  - 1) een beetje financiële problemen
  - 2) matige financiële problemen
  - 3) aanzienlijke financiële problemen
  - 4) ernstige financiële problemen
- 23) Hoe vaak bent u niet in staat om iets weg te doen wat u kwijt wilt?
- 0) ik heb nooit problemen om iets weg te doen
  - 1) ik heb zelden problemen om iets weg te doen
  - 2) ik heb soms problemen om iets weg te doen
  - 3) ik heb vaak problemen om iets weg te doen
  - 4) ik heb (bijna) altijd problemen om iets weg te doen

VAS-schalen voor spanning en waarde;

Participantnummer:

Spanning moment 1

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe gespannen u nu bent

(Wanneer u aan de linkerkant op de lijn een streepje zet, dan geeft u aan ontspannen te zijn. Wanneer u het streepje meer aan de rechterkant plaatst, geeft u aan gespannen te zijn)

Extreem
ontspannen

Extreem
gespannen

Participantnummer:

Spanning moment 2

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe gespannen u nu bent

Extreem
ontspannen

Extreem
gespannen

Participantnummer:

Spanning moment 3

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe gespannen u nu bent

Extreem
ontspannen

Extreem
gespannen

Participantnummer:

Spanning moment 4

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe gespannen u nu bent

Extreem
ontspannen

Extreem
gespannen

Participantnummer:

Hoeveel waarde hecht u aan de spullen uit de eerste taak?

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe waardevol u deze spullen vindt

Geen
waarde

Extreem veel
waarde

Participantnummer:

Hoeveel waarde hecht aan de spullen uit de tweede taak?

Zet een streepje op de schaal, op de plek die aangeeft hoe waardevol u deze spullen vindt

Geen
Waarde

Extreem veel
waarde

SPSS output;

Variabele: waarde

Tests of Within-Subjects Contrasts

Source	df	F	Sig.
conditie	1	78,715	,000
conditie * hoarder	1	1,698	,202

a. Computed using alpha = ,05

Tests of Between-Subjects Effects

Source	df	F	Sig.
Intercept	1	120,900	,000
hoarder	1	,366	,550
Error	32		

a. Computed using alpha = ,05

Variabele: categorieën

Tests of Within-Subjects Contrasts

Source	df	F	Sig.
conditie	1	,042	,838
conditie * hoarder	1	1,698	,202
Error(conditie)	32		

a. Computed using alpha = ,05

Tests of Between-Subjects Effects

Source	df	F	Sig.
Intercept	1	152,621	,000
hoarder	1	1,884	,179
Error	32		

a. Computed using alpha = ,05

Variabele: categorieën met waarde als covariaat**Tests of Within-Subjects Contrasts**

Source	df	F	Sig.
conditie	1	2,371	,134
conditie * waardetot	1	2,634	,115
conditie * hoarder	1	2,253	,144
Error(conditie)	31		

a. Computed using alpha = ,05

Tests of Between-Subjects Effects

Source	df	F	Sig.
Intercept	1	21,335	,000
waardetot	1	1,456	,237
hoarder	1	1,553	,222
Error	31		

a. Computed using alpha = ,05

Variabele: tijd

Tests of Within-Subjects Contrasts

Source	df	F	Sig.
conditie	1	,073	,789
conditie * hoarder	1	,814	,374
Error(conditie)	32		

a. Computed using alpha = ,05

Tests of between subjects

Source	df	F	Sig.
Intercept	1	233,181	,000
hoarder	1	,035	,853
Error	32		

a. Computed using alpha = ,05

SPSS output. spanning

Tests of Within-Subjects Contrasts

Source	moment	conditie	df	F	Sig.
moment	Linear	conditie	1	2,712	,110
moment * hoarder	Linear	conditie	1	,976	,331
Error(moment)	Linear	conditie	30		
conditie	moment *	Linear	1	,145	,706
	conditie				
conditie * hoarder	moment *	Linear	1	,124	,728
	conditie				
Error(conditie)	moment *	Linear	30		
	conditie				
moment * conditie	Linear	Linear	1	,032	,860
moment * conditie	Linear	Linear	1	,337	,566
* hoarder					
Error(moment*co	Linear	Linear	30		
nditie)					

a. Computed using alpha = ,05

Tests of Between-Subjects Effects

Source	df	F	Sig.
Intercept	1	61,880	,000
hoarder	1	3,017	,093
Error	30		

a. Computed using alpha = ,05

t-toets; spanning

Group Statistics

	hoarder in onderzoek	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
totale spanning alle condities	hoarder	16	140.8125	93.64487	23.41122
	controle	16	89.8750	70.64453	17.66113

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
totale spanning alle condities	Equal variances assumed	2.135	.154	1.737	30	.093
	Equal variances not assumed			1.737	27.896	.093

Correlaties;

Correlations

		Aantal gemaakte categorieren A	Waarde gehecht aan objecten A
Aantal gemaakte categorieren A	Pearson Correlation	1,000	,379*
	Sig. (1-tailed)		,013
	N	34,000	34
Waarde gehecht aan objecten A	Pearson Correlation	,379*	1,000
	Sig. (1-tailed)	,013	
	N	34	34,000

*. Correlation is significant at the 0.05 level (1-tailed).

Correlations

		Aantal gemaakte categorieen B	Waarde gehecht aan objecten B
Aantal gemaakte categorieen B	Pearson Correlation	1,000	,088
	Sig. (1-tailed)		,311
	N	34,000	34
Waarde gehecht aan objecten B	Pearson Correlation	,088	1,000
	Sig. (1-tailed)	,311	
	N	34	34,000

Correlations

		cattotaal	waardetot
cattotaal	Pearson Correlation	1,000	,230
	Sig. (1-tailed)		,096
	N	34,000	34
waardetot	Pearson Correlation	,230	1,000
	Sig. (1-tailed)	,096	
	N	34	34,000